

Âíçìíæíñòè èñíïëüçâàíèÿ áàçû äàííûô â äâóñòïðííåì àíàëèçå ðóññêî-÷åøñêîé àðöåâëíæ-÷å

Àâòîð Stanislav Oplatek

28.06.2008 ã.

Íñëåäíåå íáíîåëåíèå 15.07.2008 á.

Óâcèñú à ôîðiàòå RTF (155.39 kB 2008-07-15 17:57:56) Óâcèñú à ôîðiàòå PDF (82.75 kB 2008-07-15 17:58:48)

År årsrapport 2006-året

âáàá â óíéâáðñéòáòá èì. ìàñàðèéâ á Áðíí áúéä áúííéíáíá ááéâéäáðñéâý àéññáðòáòéý íí áíáééçó éñííüçíâáiéý áac äáííûô á ýçüéíçíáíéé [ííéàòåé 2006], öäéüþ êíòíðié ýâééññü ííñòðíáíéá èéíáâéñòð-âññéíé ááçû, êíòíðäý óáíâéäóâíðýéá áú ñéâáóþùéí òðåááíâáiéýí:

à) İðîñòîòà èñïîëüçîâàíèÿ

è èíçíæíñòü àääïòäöëè áàçû ê íóæäì ëèíââèñòîâ;

á) įðiñòjòà ñícääàíèv áàcû â òàêé

ñõåääríè, -öñáú ñääríóþ áacó ñä iñ iñ ñåääríæåíñíó ñáðàçöö
iññòðñèòù ëþáíè eëññåèñò;

â) iõíñäðàììà, â éîòüðíé áàçà äàííûö íàïëñàíà, äïëæíà áûòü íåùäëñòóíìà.

Öåëüþ íàøåé

ëäéñèéïåðåòé÷åññéé ðåááíòú ýäéýéïñü ðåñòøðåíéà è óóí÷íáíéà ðóññéí-÷åðññéíäí
åððåíéíäé-÷åññéíäí ñéíååðöy Å. Åðåíáíåðà [Brandner 1994], à òàéæå ðäçðåáíòéà ýëåéòðíííé ååðñèé
ñéíååðöy, éîòíðóþ á òí æå åððåíý lïæíí è íáíå-÷àòàòü. Öàéé
éåé á íáéåñòé òåðléííéíäéé òí-ííñòü íåðåáíäà ýäéýåðñý êéþ-ååùí ðåááíååíéåí è
ñéíååðöyi, íáíé òàéæå áúéå íñòúåñòåéåíá ííñòùéà íáíåíí-÷éòü åíçílæííñòü íáðåòííé
íðååååðéé íðååééüíñòé íåðåáíäà èáæéäíäí òåðléíá lïëüçíååðåéýìé ñéíååðöy.

JU ÜÜÖÀËÈÑÜ

ñí ñáññóòðù á ááçá ääííúò ðó ëíòíðiàðöéþ, êíòíðäý ïïçâíëýéå áú èññíëüçíâàðù íáðó
ááçó è á áéäå íñíñáñí ýçûéñâíñí êíðíøñà. línñíëüéó íáðé öäéëþ ýäéyéíñú íðåæää
âññâñí íáíðåðáíèå íñäðò ìáùóþ íñðòíëíäè-åññéóþ è ñéññáðàçíâàðóëüíóþ
ðåðàéòðåðéññóòééó ðóññéít-åññééé ðòððåðéññé-åññééé ðåððéññéññé, iù ñíññðåðéññé-èééññú á
íñðåðáóþ í-åññáðü íá òåð áäáííúò, êíòíðúå íïçäíëýþò íññóùñðóàèðù óééçáííúå áéäü
áìäééèçá. línñáéñí, íññíòðý íá ýòè òððåáññáíèÿ,
iù ñòððåèéèñú íññóðíèðù òàééóþ áàçó ääííúò, á êíòíðóþ áúëí áú áïçíñæíí áíññòè íá
òíëüéí íññóðíèðù-åññéóþ è ñéññáðàçíâàðóëüíóþ, íí è áððóåóþ èíòíðiàðöéþ.

Íàø ïðîåêò íñíîâàí íà

òåðìèííàðàòè÷åñêèò áàçàò äàííûò, êîòîðûå ñìèñàíû â íàó÷íûò ïóáëèåäöèÿò [KYe ková 2001, Jur acková 2002, Macháek 1995]. Íñèñïíüçâåíäèÿ

ýòèõ áàç â äðóäèõ íáùåñòâåííûõ íàóêàõ, ò. å. íå

òîèüéî à èëíâæñòééå, íí è à àðóäîëíæè [Machá ek 1997] è

íàóéå ïíïéíæáíéå ì ôì, ÷òì ôåðìéíæíà íðèñóùè áññå óà æå ëäéñè÷åññéèå
óåðåéòåðèñóèéè, ÷òì è éåéñééå íàùåóííòðåáéòüííé, åééþ-äý íííäíçíà÷íñòü,
ííííéíèþ, ñèíííéíèþ. Åññéè ñéíäí-ôåðìéí àáéåááåò íííäíçíà÷íñòüþ, èíååò áíéëüøå
ååóó çíà÷åíéé, ñåýçááíüû ñ ôåçíüû ïíýòèýíé, ôì èåæäííò òåéñíò ñéíåò á ååçå ñéååóåò
ííäíåðåòú ïíðåååé, ííñå èíéè÷åñòü íñòååòñòåðþùèò åíò ýéåéåéåíòíå. Íàíè áúéé
íðååéíæåíü, íðååíæéçéðíåíü ñ ôì-êéé çðåíéý åíçííæíñòåé è ñíñòååòñòåéý öåéýí è
çåääà÷åí ðååíòû ñôðé íðååéòå. Ôåé èåéé íåðååúå ååá íðååéòå, èåéé ííéåçåéí èô
òåññòéðååíéå ñ íññùþþ ñíñåðåíüû òååðíèííéí-åññéèò åáííüû[1],
íéåçåééñü íåííäóíäýùèé åéý ýéåéñééíåðåóé-åññéíé è íåííäåðåíåíí
òåðìéí ïíðååðé-åññéíé íåðååíòéé íåðååðéåéå è ñòååíéòåéüííå áíåééçå ååóó ýçûéíå, ôì åéý íåøååí
ååçíåíäí íðååéòå áúéé áûåðåí ñôðåðéé ååðéåíò.

Óðâòèé iðíâéò – áâóðñòöiá÷àòáy ááçá
 ááííûö. Óâé êæé iíà ðâáíðâáò ìòåâéüíí ñ ááííûìè, êâñâþùèìñý iííyòèý, è áàííûìè,
 ñâýçaiíûìè ñí ñéíâíí êæé iíðôïëíäí-ëâéñè÷åñêíé áâééòöáé, óí iíà ñíñòîèò èç
 áâóð óðíâíáé – ñòðíâíáé – òâáéëö – ; aéý êâæäíí èç ýçûêíâ (ðóññêíâí è
 ÷åøñêíâí). Iâðâáy ñòðíâíû òâáéëö íâáñíâ-éââáò ðâáíòó ñ êâéñè÷åñêèìè (ðíä, ÷èñëí
 è ò.í.) è ñéíâííðâçíâáòâéüíûìè ðâðâéòðñòèâéàìè. Iíà iðâáñòââéýò ñéíâí êâé
 ðâ÷åâáíé çíâé, áûðâæâþùéé iííyòèý. Iíâçíâ-íñòð òâðíèíà íâáñíâ-éââáâáò áòðíâáy
 ñòðíâíû òâáéëö áâçû áâííûö – ; òâáéëöû, ìòðâæâþùéâ ìòííðâíéâ òâðíèíà è
 iííyòèþ. Iá yóíé ñòðíâíé êâæäííö çíâ-áíèþ òâðíèíà, íâíçíâ-áâííò ã ýçûêâ
 iíðâáâáë, ííû ñéíâíí, ñíòðââðñòâðâáò ðâáíòââéòâ. Óâééé «âââðíâéäíû» ðâðâéòâð
 iðííðâíéy (ñéíâí – iííyòèâ) íâáñíâ-éââáâð ñâýçû òâáéëö 1 : n [2],
 ò.â. íâíà òâáéëöà «Néíâí» ñâýçaiá ñ íâííðââáë, ííû, ií ñòðè áâñêíâ-íû ëíëè÷åñòâíí òâáéëö «çíâ-áíèâ-ííyòèâ». Óâééí ñíñíâíí
 íâáñíâ-áíâ è áâóñòðííñòð áâçû, òâé êâé íâííò ðóññêíâí ñéíâð-òâðíèíò
 ìòââ-áâð ðíâíí íâíí çíâ-áíèâ ñéíâà-òâðíèíà ÷åøñêíâí.

Ñèñòåìó òàáéèò ìú íàçâàèè
ääóññòóíäí÷àòíé, òàé èâé òàéíâ íàçâàíéå èìååò ñâí, íáïñííâàíéå íå òïëüêí á
ãðåðè÷åñêíé ñôåíà òàáéèò, íí è á ñôåíà ðàñïðåäåéåíéý ääííûõ íí ìòääéëíûí
òàáéèòäà. Íðè ðàñïñíòðåíéè éäññèéè ñ ííññùþ áäçâíé ñèñòåíû ñëåäóåò ðàçëè÷àòü
ííðåäåéÿäíû ñèòåäíðèè ñëíàá èâé ëåññèéí-ííðööíëíæ-÷åñêíé åäéíèöû è èâé åäéèéöû ëåññèéí-ñâìàíòè÷åñêíé.
Òàé, íâéíòðûå èç íèò ñâíèñòåäíû ñëíâò, à íâéíòðûå – åâí çíá-÷åíèþ. Èò
íðàâéèéüíâ ðàñïðåäåéåíéå á òàáéèòäà ãàäçéíäíèý áäéí ñâí ñòðåäåéåíèý
áâçû ãàííûõ.

Õàðàéòåðèñòèè òåðìèíà á ááçá
 äáííüô áúëè íïäíáðáíù è ðäñïðääééáíü íí òåáéèòåí ñëåäóþùè íáðàçíi: òåáéèòå
 «Ñéïáí» áúëè íðëíèñáíù íáùèå õåðåéòåðèñòèè òåðìèíà, à òåéæå õåðåéòåðèñòèè
 1) íïðöííèíæ-÷ñéèå: ðíä, -ñéñéi, åðäííàòè-÷ñéèå áàðéáíòû òåðìèíà (â òíí
 -÷ñéèå óáàðåíéý), éííè-÷ñòðåí ñëíâ, íáðäçþùèò òåðìèí, éííè-÷ñòðåí îíðíáé á òåðìèíå; 2) ñëíâííáðàçíåàòåéüíûå: íðíèññíæäåíéå (í
 çàèíñòðåíàíííâ ñëíâí), ñíññíá ñéíâííáðàçíåàíéý (íïðöííèíæ-÷ñéèé,
 ñaiàíòè-÷ñéèé ñíññíá), ñéíâííáðàçíåàòåéüíûå áòôééñü (íðåðééñ, ñóôôééñ,
 èíóåðôééñ), òåðåéòåð, ñéíâííáðàçíåàòåéüíûå áòôééñíá
 (ñíâóééàéüíûå, íáùåééòåðåòòðíûå), èññííáí ìðíèçåíäýüåá ñëíâí (åâí ôíðíà è
 íðéíàäéåæíñòü ê -÷ñòðå ðå-÷); äéý ñíñòðåíûå òåðìèíá áúëè èéàññíèòðíåàíû ðàçéíæèíñòü
 òåðìèíà è åâí íðéíàäéåæíñòü ê íïðåäåé, ííé ñéíâííáðåçíåàòåéüí-åðäííàòè-÷ñéíé
 ííäåéé; 3) äðóæéå õåðåéòåðèñòèè: èññí-íéé, èç êíòíðíâí áúë èçþò òåðìèí,
 èåéñè-÷ñéèå áåðéáíòû òåðìèíà (ñíèðåùåíéý è ò.í.), éíèé-÷ñòðåí
 çíä-÷åíéé, íðèññóùèò òåðìèíó, íðéíà-÷åíéý.

Â òàáéèòå, ìóíñýùåéñý ê çíà÷åíèþ,
iú îðéåíâèì ñääöþùå è òåðåéòåðéñòèéè: òåðíèí (çíà÷åíèå), ýíöèéëííäé÷åñêíå çíà÷åíèå
(òîééíâåíéå), òèí òåðíèíå (ò.å. åáí íðéíàäéåíñòú ê
ííðååéé, ííé éííâé÷åñêíé êàòåäííðèé, íáíðéíåò ‘ïðíöåññ’, ‘ïðóäéå’ è ò. i.), ñèíííèíù òåðíèíà, àíòííèíù, æí
(ííðííèíâé÷åñêíé èéé ñääíàíòé÷åñêéé), ñôåðà è òåðåéòåð ñííðååéåíéÿ (íáúåéèòåðåòóðíúé ýçûé,
æàéåéåò, àðõàèçì, èñéíííí ñíäöéèäüíâ ñéíâí).

Ն մինչը օձետե՛ ծանրօճառքայ օձածանածենօէ օճութեա լիքի լիքութեա աւելի է անօտ ծացւե լիս հայու ապստական օձածանածենօէ

Óàññíàòáðèâàáíúó òåðìèííá ñ òí-êè çðåíéý êàé ñéíáíáðàçíâáíéý, òàé è
òåðìèííáðàôéè. Íáííáðàáííí ýóó áàçó ííæíí èñííëüçíâáòü êàé àððåíéíäè-áñëèé
ðóññéí-áðññéé – áðññéí-ðóññéé ñéíááðú.

Niříííé ëèòåðàòóðû

Âèííéóð 1939 – Âèííéóð, Ā. Ī.
Í íáéíòíðûó ýáéáíéý ñéíáíáðàçíâáíéý á ðóññéíé òåðíé-áñëèé òåðìèííäèé /
Ā. Ī. Âèííéóð // Òð. IÈÔËÈ. – 1939. – Ò. V.

Èëüèíà 1981 – Èëüèíà, Ň. Ā.
Âíçííæííñòé èñííëüçíâáíéý óâéòíáðàôé-áñëèé ÈíÑ á êà-áñòáá èíñòðóíáíòá
ëáéñèéíáðàôé-áñëèé íáðàáíòéé íáó-íí-òáðíé-áñëèó òåðìèííá /
Ň. Ā. Èëüèíà // Òåðìèí è ñéíáí. – Áíðüééé : Èçä-áí ÁÁÓ èí. Í. È.
Éíáá-áñëíáí, 1981. – Ň. 75–81.

Ííéàòáé 2006 – Ííéàòáé, Ň.
Ñíáðéáéüíáý òåðìèííáíéý è á, èáéñèéíáðàôé-áñëèáý íáðåáðàáíòéá : Áàéàéáâðñéáý
ðàáíòá / Ñòáíèñéáá Ííéàòáé. – Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2006.

Ííéèéáðííá – Ííéèéáðííá, Á. Á.
Ñëáâáýíñéáý éíííüþòáðíáý èáéñèéíáðàôé: çàäáá-é è íðíáéáíú [Ýéáéðíííúé ðáñóðñ] /
Á. Á. Ííéèéáðííá. – Đáæéí áíñòóíá : http://www.philol.msu.ru/~lex/articles/slav_lex.htm, ñâíáíáíúé. – Çàäé. ñ òèòöéé

Brandner 1994 – Brandner, A.

Rusko- eský
slovník pro archeology. – Brno : Masarykova
univerzita, 1994.

ermák 1995 – ermák, F. Komputa ní
lexikografie / F. ermák // Manuál lexikografie. – Praha : H
& H, 1995. – P. 50–71.

KYe ková 2001 – KYe ková, V. Informácie v
terminologických databázích a ich využívanie pYi preklade odborných textov / V. KYe ková // Slovenská eština
v po íta ovom spracovaní / Ed. A. Jarošová. – Bratislava : Veda, 2001. – P. 142–149.

Jur acková 2002 – Jur acková, Z. Terminológia.
Základné zásady, metódy a ich aplikácia / Z. Jur acková. – Bratislava : Centrum
vedecko-technických informácií SR, 2002.

Kubálek, and et. 2003 – Kubálek, T. Mana-erská informatika. Databázový systém Microsoft Access verze
2002 CZ / T. Kubálek, L. Švecová. – Praha : Oeconomica, 2003.

Machá ek 1997 – Machá ek, K. Po íta ová
podpora v archeologii / K. Machá ek. – Brno : Masarykova univerzita v Brn , 1997.

Machová 1995 – Machová, S. Terminografie
/ S. Machová // Manuál lexikografie. – Praha : H & H, 1995. – P. 137–157.

Podborský, and et. 1977 – Podborský, V. Numerický kód moravské malované keramiky. Problémy deskripce v archeologii / V. Podborský, E. Kazdová, P. Kořínek, Z. Weber. – Brno : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1977.

Poštolková, and et. 1983 – Poštolková, B. Oeské terminologii / B. Poštolková, M. Roudný, A. Tejnor. – Praha : Academia, 1983.

Possibilities for using databases in a two-sided analysis of Russian-Czech archaeological terminology

Stanislav Oplatek

Masaryk University, Brno, Czech Republic

In 2006 a linguistic database was set up at Masaryk University in Brno as a part of an effort to extend an existing Russian-Czech archaeological dictionary. The database is to be utilized not only as an electronic dictionary but also as a particular language corpus, which makes it easy for the collected data to be edited as well as further exploited as a terminological language corpus for general linguistic analysis.

[1] Å êàæäúé òëì áàçû ääííûô áúëï áâââåáíí 100 òåðïèíâ
èç níáðàíûô íàìè áàííûô, íàñ-èòùâàþùèô 1955 ðóññéèô è 1802 -åðññéèô
åâèïéò. lòò, i áàçîâûô çàïðñíâ ìòåäéüíûå òëíû áàç áûëè ìðíòåñòèðíâàíû
(ííðåäåéäéàíéà ñèííèïèé, íííâçíà-ííñòè, íðéíäéäéæííñòù òåðïèíâ è òåìàòè-åññéíí
åðóííàì, ñèíâííåðäçíâàíéà).

[2] Çìàêè „1 : 1“;
„1 : n“ ; âúðâæàþþo ñíþòîþáíèå, ñâýçü íæáó ááçíâùìè òàáéèöàìè. „1 : 1“;
íçíà-àåò, -òí íäííé êííéðåðííé òàáéèöå ñíþòâåðòñòâóåò à áàçå äáiíûö íäíà è
òíþüéí íäíà òàáéèöå àððóáíäí ðåðâèòåðà, ñ àððóäèìè äàííûìè. ñâýçü „1 : n“;
íçíà-àåò, -òí íäííé êííéðåðííé òàáéèöå ñíþòâåðòñòâóåò íäíðåðääé, ííà êíèë-ðñòâí íäíðåíûö òàáéèö.